

Bc. Michaela Žabžová: Zikmund Reach a jeho fotografická sbírka

Oponentský posudek diplomové práce

Michaela Žabžová si za téma své práce vybrala rozsáhlou fotografickou sbírku Zikmunda Reacha, jejímž těžištěm jsou fotografie historické Prahy. Cílem práce bylo slovy autorky „představit Zikmunda Reacha jako důležitého fotografa a sběratele fotografií staré Prahy“ a „v jednotlivých kapitolách představit stěžejní oblasti práce Zikmunda Reacha, tedy od autorských Reachových fotografií až po velkoformátová alba.“ (s.8). V závěru práce pak autorka dále upřesňuje, že jejím záměrem bylo „porovnat jednotlivé soubory Reachovy sbírky uložené v menších archivech a v Archivu hlavního města Prahy, a to z důvodu podrobnějšího srovnání jednotlivých souborů a případného probádání nových a zatím nepublikovaných snímků“.

Zvolené téma práce je nesporně velmi zajímavé. Jednotlivé fotografie i záměrně komponovaná alba přinášejí pozoruhodné svědectví o autorově přístupu i kontextu jeho doby. Zachycení mizejícího města, jeho prezentace a zároveň působivá autorská interpretace představují témata, která jsou mimořádně vděčným historickým i uměleckohistorickým klíčem k pochopení atmosféry radikální přestavby města, jejímž důsledkem byl nevratný zánik celých čtvrtí i jedinečného způsobu života v nich.

Záměr autorky zmapovat a porovnat jednotlivá alba se jeví jako velmi logický výchozí bod pro vlastní úvahy o roli, významu a pozici Reachovy tvorby v kontextu ostatních dobových tvůrců. Autorka se navíc zjevně nechala snímky (právem!) okouzlit a z textu je patrné, že měla o dané téma skutečný zájem. O to těžší je pro mne konstatovat, že předložená práce nejen že nenaplnila vytyčené cíle, ale že se k nim bohužel nepřiblížila ani vzdáleně.

Práce začíná stručnými obecnými kapitolami o historii fotografie v Čechách a o dobovém sběratelství fotografií. Následně velmi stručně shrnuje hlavní témata Reachových fotografií a Reachův život. Hlavní částí práce je oddíl „Zikmund Reach a jeho dílo“, v němž jsou postupně představena dochovaná alba z jednotlivých sbírek a archivů. Náplní je pak vždy velmi obecný popis alba a dílčí charakteristika několika vybraných fotografií. Slibované závěrečné srovnání nebo alespoň pokus o nastolení otázek, které pro autorku z přehledu vplynuly, bohužel zcela schází.

Práce jako celek představuje zvláštní „zprávu“ o základním výzkumu, který by za normálních okolností měl předcházet vlastní badatelské a uměnovědné práci. Je zřejmé, že autorka měla o téma zájem: toto však pro úspěšné napsání práce opravdu nestačí. Struktura práce nenabízí žádné postupné syntetizování ani celkový závěr. Informace jsou vrstveny jedna za druhou, aniž by z nich něco reálně vplynulo. Přestože autorka dle svých slov „prošla“ nejen alba, ale i příslušné archivy, nepřináší o nich tento „průzkum“ víc než jen velmi povšechnou informaci. Místa, kde se práce dotýká uměnovědných nebo památkových témat, se vyznačují velkou obecností a často i absencí elementární literatury (jak je tomu v případě pražské Asanace či nových edic Zmizelé Prahy --- právě zde by bylo mimochodem velmi snadné dohledat i to, že jedna z prezentovaných úvah – tedy domněnka autorky o situování domu U Májů v Podskalí vedle bývalé celnice na základě porovnání dvou Reachových fotografií - je faktem známým a snadno doložitelným z prostého srovnání s mnoha publikovanými fotografiemi, jež jsou – na rozdíl od autorčina textu – vedle názvu opatřeny i čísly popisnými). Zajímavou pasáž naopak představuje je několik stránek o pražských typech a jejich vídeňských analogiích, kde se autorka konečně dostává k hlubšímu propracování nějakého tématu a

k pokusu dohledání jeho souvislostí kořenů. Právě zde je vidět, kam se práce mohla vydat, kdyby na předložený povšechný výzkum navázala skutečná uměnovědná práce.

Ctím zájem autorky i její snahu zmapovat všechny instituce, kde se Reachovy fotografie nacházejí. Ani po důkladném přečtení práce jsem však nepochopil, co bylo vlastně její metodou a z ní vyplývajícím cílem. Byla-li to důkladná analýza a porovnání alb a fotografií, nelze než konstatovat, že k ní reálně vůbec nedošlo. Šlo-li o vztah Reacha ke staré Praze, pak zde chybí jakékoli analytické či myšlenkové vodítko (které opravdu nelze nahradit výčtem alb a jejich témat). V práci nelze nalézt ani památkové či historicko-architektonické zakotvení, které by se hlouběji zabývalo sledovanými proměnami města a případnou volbou záběrů a srovnání (konstatování proměny Václavského náměstí či porovnání dokumentace rozbořeného Karlova mostu tento přístup skutečně nenaplní).

Je mi líto, ale nemohu než konstatovat, že předložená práce svým pojetím ani obsahem rozhodně nenaplnuje požadavky kladené na diplomovou práci. Z tohoto důvodu ji v předložené podobě nemohu v žádném případě doporučit k obhajobě.

V Praze dne 28.1.2014

PhDr. Richard Biegel, Ph.D.